IZRAKSTS
Lieta Nr. A42229505
Nr. AA43-0446-07/14

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2007.gada 11.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja L.Vīnkalna,
tiesneses V.Kakste un Z.Kupce,

piedaloties pieteicējai (dzēsts) un atbildētāja pusē pieaicināto iestāžu – Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas pārstāvei (dzēsts), Tieslietu ministrijas pārstāvei (dzēsts) un Veselības ministrijas pārstāvēm (dzēsts) un (dzēsts),

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz (dzēsts) pieteikumu par Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas atteikumu veikt izmaiņas (dzēsts) dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu, pienākuma uzlikšanu Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļai izdarīt labojumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar (dzēsts) apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 6.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 13.septembrī (dzēsts) vērsās Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļā ar iesniegumu, lūdzot izdarīt labojumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu.

[2] Ar Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas 2005.gada 12.janvāra vēstuli Nr.1.6/925 (dzēsts) informēta, ka minētais iesniegums nosūtīts izvērtēšanai Veselības ministrijai.

[3] Ar Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas 2005.gada 20.janvāra vēstuli Nr.1.6/119 (dzēsts) informēta, ka 2006.gada 19.janvārī saņemta Veselības ministrijas vēstule Nr.v-01-18.01.14/75, kurā norādīts, lai veiktu izmaiņas dzimšanas reģistrā sakarā ar personas dzimuma maiņu, personai jāiesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izziņa, kurā būtu uzrādīta personas dzimuma maiņa un dzimums. Tāpat (dzēsts) informēta, ka Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa 2005.gada 20.janvārī pieprasījusi (dzēsts) izsniegt Veselības ministrijas atbildes vēstulē norādīto izziņu.

[4] 2005.gada 4.martā (dzēsts) (turpmāk arī – pieteicēja) iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas atteikumu veikt izmaiņas (dzēsts) dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu un pienākuma uzlikšanu izdarīt labojumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā. Pieteikums pamatots šādi.

[4.1] 2004.gada 23.augustā un 2004.gada 25.novembrī pieteicēja (dzēsts) veikusi divas operācijas saistībā ar dzimuma maiņu. 2004.gada 3.decembrī, vēršoties Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļā ar iesniegumu par dzimuma maiņu, pieteicēja pielikumā pievienojusi 2004.gada 10.septembra un 2004.gada 29.novembra izrakstus no ambulatorā slimnieka medicīniskās kartes. Līdz ar to pieteicēja nepiekrīt Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas nostājai un uzskata, ka ir iesniegusi ārstniecības iestādes vai ārsta izziņu, kurā uzrādīta personas dzimuma maiņa un dzimums.

(dzēsts) ir informēta par gadījumu, kad Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa ir izdarījusi labojumus dzimšanas reģistrā, pamatojoties uz iesniegtajiem tieši tādiem pašiem dokumentiem kā pieteicējas gadījumā – izrakstiem no ambulatorā slimnieka medicīniskās kartes. Proti, (dzēsts) (spriedumā netiek norādīts (dzēsts) vārds un uzvārds, jo lietā par šo personu minētā informācija skar aizsargājamus personas datus) dzimšanas reģistrā izdarīts labojums uz (dzēsts) Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcības rezultātā tiek pārkāpts Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 6.pantā paredzētais vienlīdzības princips, kas nosaka, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus, un 10.pantā paredzētais tiesiskās paļāvības princips – privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas. Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa prettiesiski kavē labojumu izdarīšanu dzimšanas reģistrā, tādējādi (dzēsts) tiek radītas nelabvēlīgas sekas, proti, pieteicēju nevar identificēt kā personu.

[4.2] Vienīgie normatīvie akti, kuros regulēta ierakstu izdarīšanas kārtība dzimšanas reģistrā, ir likums „Par civilstāvokļa aktiem” *(spēku zaudējis 2005.gada 15.aprīlī ar Civilstāvokļa aktu likuma spēkā stāšanos)* un tieslietu ministra apstiprinātā 1998.gada 2.septembra instrukcija „Par civilstāvokļa aktu reģistrāciju Latvijas Republikā” *(spēkā līdz 2005.gada 1.jūlijam)*. Minētās instrukcijas 130.punktā paredzēts, ka izmaiņas personas civilstāvokļa akta reģistra ierakstā, to papildinot vai labojot, veic uz dzimtsarakstu nodaļas atzinuma, ieinteresētās personas pieteikuma, tiesas sprieduma vai administratīvā akta pamata. 131.punktā noteikts, ka uz administratīvā akta pamata dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja nepieciešams papildināt reģistra ierakstu ar jaunu, dzimumam atbilstošu, vārda un uzvārda formu sakarā ar dzimuma mainīšanos.

[4.3] Latvijas Republikas Satversme (turpmāk – Satversme) garantē cilvēka pamattiesības un saskaņā ar 89.pantu valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem

starptautiskajiem līgumiem. Satversmes 91.pants noteic, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā, cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. Tā kā (dzēsts) nevar kā personu identificēt, tad tiek pārkāptas pieteicējas tiesības, kas garantētas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā un Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā.

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 2.panta pirmajā daļā noteikts, ka katram cilvēkam jābūt apveltītam ar visām tiesībām un visām brīvībām, kas pasludinātas šajā deklarācijā, neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai citas izcelsmes, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa. Minētās deklarācijas 13.pants paredz, ka katram cilvēkam ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties sev dzīvesvietu jebkurā valstī un ka katram cilvēkam ir tiesības atstāt jebkuru, arī savu valsti, un atgriezties savā valstī. Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ceturtā protokola 2.pants noteic, ka ikvienam cilvēkam, kurš likumīgi atrodas kādas valsts teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un brīvi izvēlēties dzīvesvietu šajā teritorijā un ka ikvienam cilvēkam ir tiesības brīvi atstāt jebkuru valsti, ieskaitot savu valsti. Satversmes 98.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības brīvi izbraukt no Latvijas un ikviens, kam ir Latvijas pase, ārpus Latvijas atrodas valsts aizsardzībā un viņam ir tiesības brīvi atgriezties Latvijā, kā arī, ka Latvijas pilsoni nevar izdot ārvalstīm.

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 21.pants noteic, ka katram cilvēkam ir tiesības piedalīties savas valsts pārvaldē tieši vai ar brīvi izvēlētu pārstāvju starpniecību. Ikvienam ir vienlīdzīgas tiesības piedalīties valsts pārvaldē savā zemē. Tautas gribai ir jābūt valdības varas pamatam: šai gribai ir jābūt izteiktai periodiskās un nefalsificētās vēlēšanās, kam jānotiek uz vispārēju un vienlīdzīgu vēlēšanu tiesību pamata, aizklāti balsojot, vai arī citās līdzvērtīgās formās, kas nodrošina vēlētāju brīvas gribas izpaudumu. Satversmes 101.pants paredz, ka ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu, un ka pašvaldības ievēlē pilntiesīgi Latvijas pilsoņi.

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 23.pants noteic, ka katram cilvēkam ir tiesības uz darbu, uz brīvu darba izvēli, uz taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem un uz aizsardzību pret bezdarbu. Satversmes 106.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 26.pants noteic, ka katram cilvēkam ir tiesības uz izglītību. Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas pirmā protokola 2.pants noteic, ka nevienam cilvēkam nedrīkst liegt tiesības uz izglītību. Satversmes 112.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz izglītību.

Pieteicēja nevar brīvi pārvietoties, tas ir, izbraukt no valsts. Pieteicēja ir (dzēsts) klīnikas, kura atrodas Beļģijā, (dzēsts), paciente un konsultējas pie psihiatra daktera (dzēsts) un plastiskā ķirurga profesora (dzēsts). Tā kā pieteicēja Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas darbību rezultātā šobrīd nevar izbraukt no valsts, tad nevar saņemt nepieciešamās konsultācijas pie

minētajiem speciālistiem. Tāpat tiek aizskartas pieteicējas tiesības piedalīties pašvaldību vēlēšanās un izpildīt pilsoņa pienākumus. Strīda laikā nav iespējams uzsākt darba tiesiskās attiecības un iegūt augstāko izglītību, tā kā pieteicēju kā personu nevar identificēt.

[4.4] Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcība, nosūtot pieteicējas iesniegumus izvērtēšanai Veselības ministrijai un pieprasot (dzēsts) ārstniecības iestādes vai ārsta izziņu, kurā būtu uzrādīta personas dzimuma maiņa un dzimums, pieteicēju pazemo. Pirms operācijas veikšanas pieteicēja ir konsultējusies ar dažādiem speciālistiem un pieteicējai ir nepieciešama ambulatorā novērošana. Turklāt šāda veida operācijas ir dziļi personiska lieta un nav noslēpums, ka lielākajai sabiedrības daļai ir zināmi aizspriedumi pret tām, tamdēļ pieteicēja nevēlas sniegt informāciju plašākai sabiedrībai. Pieteicējai ir tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, taču piespiedu vēršanās tiesā rada viņai psiholoģisku diskomfortu. Ievērojot minēto un pamatojoties uz Satversmes 92.pantu, APL 92.pantu, 94.panta pirmo daļu un 97.pantu, kā arī Civillikuma 1635.pantu, pieteicēja lūdz nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 7000 apmērā, ko varētu izmantot papildu konsultācijās pie psihoterapeita, lai spētu atgūt psiholoģisko līdzsvaru sakarā ar Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas darbību rezultātā radīto pieteicējas tiesību aizskārumu.

[5] Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai norāda, ka pieteikumu neatzīst. Paskaidrojumos izteikti šādi apsvērumi.

[5.1] Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa informāciju, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešama, lai pieņemtu attiecīgo lēmumu, iegūst APL 59.pantā paredzētajā kārtībā. Atbilstoši minētā panta trešajai daļai Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa pieteicējai mutiski paskaidroja, kādam mērķim un no kādas iestādes ziņas tiks pieprasītas, pret ko pieteicējai iesnieguma iesniegšanas brīdī iebildumu nebija.

Tā kā plastiskā operācija, kurā izdara dzimuma maiņu, ir medicīniskā tehnoloģija un Latvijas Republikas likumdošanā nav konkrēti noteikts, tieši kādi dokumenti apstiprina dzimuma maiņas izdarīšanu, Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa vadījās pēc Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamenta 2002.gada 27.februāra vēstulē Nr.16.1.-6/22 norādītā, ka katru dzimtsarakstu nodaļā iesniegto dzimuma maiņas dokumentu pirms izmaiņu izdarīšanas dzimšanas reģistrā jānosūta caurlūkošanai Labklājības ministrijas Veselības departamentam. Saskaņā ar likuma „Par civilstāvokļa aktiem" 4.panta otro daļu Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departaments veic tiešo uzraudzību pār likumdošanas aktu ievērošanu civilstāvokļa aktu reģistrācijā, kā arī veic dzimtsarakstu nodaļu metodisko vadību un līdz ar to Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamenta dotie norādījumi dzimtsarakstu nodaļai ir obligāti.

Veselības ministrija 2005.gada 17.janvāra vēstulē Nr.v-01-18.01-14/75 paskaidrojusi, ka, reģistrējot tikko piedzimušu bērnu, ir nepieciešams norādīt dzimumu, kuru konstatē ārstniecības iestādē strādājoša persona, veicot attiecīgu

ierakstu medicīnas apliecībā par dzimšanu. Tādējādi Veselības ministrija uzskata, lai veiktu izmaiņas dzimšanas reģistrā personas dzimuma maiņas gadījumā, persona iesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izsniegtu izziņu, kurā norādīta personas dzimuma maiņa, tas ir, personas dzimums.

[5.2] (dzēsts) ir identificējama pēc vārda un uzvārda, kas ierakstīti pieteicējas personu apliecinošajā dokumentā – pasē, tādējādi Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa nav ierobežojusi vai kā citādi pārkāpusi Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un Satversmē garantētās indivīda tiesības un brīvības. Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pants noteic ikvienam tiesības uz savu privāto un ģimenes dzīvi. Personas dzimums un tā maiņa ir viena no privātās dzīves būtiskām sastāvdaļām un līdz ar to ikvienai personai ir tiesības savu dzimumu arī mainīt. Minētās tiesības pieteicēja realizē kā privāto tiesību subjekts, tā kā privātajās tiesībās valda princips – atļauts ir viss, kas nav aizliegts. Tomēr konkrētajā gadījumā pieteicējas prasījums par dzimuma ieraksta labošanu dzimšanas reģistrā nav samērīgs ar minēto normu, jo dzimuma maiņas operācija nav veikta pilnīgi, tas ir, pieteicējas dzimums nav izmainīts no „sieviete" uz „vīrietis", ko apliecina (dzēsts) 2005.gada 23.februāra ārstu slēdziens. Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcība, neizdarot papildinājumus pieteicējas dzimšanas reģistrā, nav bijusi prettiesiska, jo likuma „Par civilstāvokļa aktiem" 33.panta tiesību normas pieder publisko tiesību normām, tā kā kalpo sabiedrības interesēm. Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa ievēroja publisko tiesību principu – atļauts tikai tas, kas likumā noteikts. Līdz ar to nav pamata izdarīt izmaiņas pieteicējas dzimšanas reģistrā, jo dzimums nav mainīts. Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa ievēroja APL 8.pantā minēto tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, jo iestādes rīcība bija vērsta uz to, lai sasniegtu pieteicējai taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu. Turklāt Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa par savām darbībām regulāri informēja pieteicēju gan rakstiski, gan telefoniski un ne reizi no pieteicējas puses netika saņemtas pretenzijas vai celti iebildumi.

[5.3] APL 97.pants paredz, nosakot mantiskā zaudējuma vai personiskā kaitējuma priekšnosacījumus un atlīdzinājuma apmēru, piemēro civiltiesību principus, ja likumā nav noteikts citādi. Civiltiesībās pastāv četri zaudējuma (kaitējuma) atlīdzināšanas priekšnosacījumi: 1) personas prettiesiska rīcība; 2) personas vaina; 3) zaudējumu (kaitējuma) esamība un to konkrēts apmērs; 4) cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem. Pieteicēja nav pamatojusi, kāpēc atlīdzinājuma summa ir Ls 7000. Savukārt to, ka pieteicēja, realizējot savas tiesības, ir griezusies tiesā, nevar uzskatīt par tiesību aizskārumu. Ievērojot minēto, pieteicējas pieprasītais morālā kaitējuma atlīdzinājums Ls 7000 apmērā nav pamatots.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 6.februāra spriedumu (dzēsts) pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots šādi.

[6.1] Pieteikums iesniegts par iestādes – Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas faktisko rīcību, atsakot izdarīt grozījumus dzimšanas reģistrā un pienākuma uzlikšanu izdarīt labojumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā, kā arī par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Saskaņā ar APL 89.pantu faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai šīs darbības rezultātā ir radies vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Faktiskā rīcība ir arī iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību, kā arī iestādes sniegta izziņa.

[6.2] Tiesa lietā konstatējusi, ka pieteicēja 2004.gada 23.augustā un 2004.gada 25.novembrī veikusi divas operācijas, kas saistītas ar dzimuma maiņu. 2004.gada 3.decembrī pieteicēja iesniegusi Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļā lūgumu veikt izmaiņas dzimšanas reģistrā, pievienojot izrakstu no slimnieka medicīniskās kartes. 2005.gada 20.janvārī pieteicēja saņēmusi Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas vēstuli Nr.1.6/119, kurā Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa atsaucās uz Veselības ministrijas vēstuli Nr.v-01-18.01.14/75, kurā paskaidrots, lai veiktu izmaiņas personu dzimšanas reģistrā personas dzimuma maiņas gadījumā, personai jāiesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izziņa, kurā norādīts personas dzimums (dzimuma maiņa).

[6.3] Pieteicēja lūdz uzlikt pienākumu atbildētājam izdarīt labojumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā, labojot ierakstu „sieviete" uz „vīrietis." Lai konstatētu, ka iestādei ir pienākums veikt šādu labojumu, tiesai jākonstatē, ka pieteicējai ir subjektīvas tiesības uz šādu prasījumu. Administratīvā procesa tiesību teorijā ar subjektīvajām tiesībām saprot subjektam tiesību normā piešķirtās tiesības prasīt savu interešu ievērošanu un šā mērķa sasniegšanai tiesības pieprasīt no citiem noteiktas darbības izpildi, tās pieciešanu vai atturēšanos no kādas darbības. Subjektīvo tiesību priekšnoteikums ir objektīvo publisko tiesību esamība. Lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinoši jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem: 1) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt; 2) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās.

Pieteicēja atsaukusies uz vienlīdzības principu, proti, citā gadījumā personai ir labots ieraksts, kā arī uz Satversmē un starptautiskajos dokumentos garantētajām cilvēktiesībām. Faktiski lietā pastāv strīds, vai konkrētajā situācijā atbildētājam bija pienākums labot pieteicējas dzimšanas reģistru uz pieteicējas iesniegto dokumentu pamata.

[6.4] Tiesa pilnībā piekritusi atbildētājam, ka personas dzimums un tā maiņa ir viena no privātās dzīves sastāvdaļām, tāpēc ikvienai personai ir tiesības mainīt savu dzimumu. Pieteicēja realizē šīs tiesības kā privāto tiesību subjekts, tā kā privātajās tiesībās valda princips – atļauts viss, kas nav aizliegts. Savukārt Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcība, veicot

papildinājumus dzimšanas reģistros, pieder pie publisko tiesību normām un publiskajās tiesībās valda princips – atļauts tikai tas, kas likumā noteikts. Tādējādi iestāde drīkst rīkoties tikai saskaņā ar publisko tiesību normām savas kompetences robežās.

Lietā nav strīda, ka pieteicējas dzimums šobrīd vēl nav izmainīts, jo dzimuma maiņas operācija nav veikta līdz galam, ko apliecina (dzēsts) 2005.gada 23.februāra ārstu slēdziens un ko nenoliedz arī pati pieteicēja.

[6.5] Civilstāvokļa aktu ierakstu izdarīšanas kārtību, to labošanu, papildināšanu regulē likums „Par civilstāvokļa aktiem", kura 33.pants cita starpā paredzēja, ka dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja izmainīts bērna dzimums. Dzimšanas reģistrā papildinājumu izdara uz attiecīga pieteikuma vai tiesas sprieduma, vai administratīvā akta pamata. Analoģisku kārtību paredz Civilstāvokļa aktu likuma 32.pants.

Tieslietu ministra apstiprinātā 1998.gada 2.septembra instrukcija „Par civilstāvokļu aktu reģistrāciju Latvijas Republikā", kas bija izdota, pamatojoties uz likuma „Par civilstāvokļa aktiem" 4.pantu, regulēja civilstāvokļa aktu ierakstu izdarīšanu, arī paredzot, ka izmaiņas personas civilstāvokļa aktu reģistra ierakstā, to papildinot vai labojot, veic uz dzimtsarakstu nodaļas atzinuma, ieinteresētās personas pieteikuma, tiesas sprieduma vai administratīvā akta pamata. Instrukcijas 130.punktā noteikts, ka uz dzimtsarakstu nodaļas atzinuma pamata dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja bērns reģistrēts kā atradenis, bet vēlāk kļuvuši zināmi tā vecāki; ja bērna dzimšana reģistrēta pēc 1993.gada 28.oktobra un pēc tam, bērnu kristot, tam dots otrs (cits) vārds, nekā minēts dzimšanas reģistra ierakstā, tad minēto konfesionālo vārdu var ierakstīt dzimtsarakstu nodaļā sastādītajā dzimšanas reģistra ierakstā kā bērna otru vārdu; ja bērnu līdz 9 gadu vecuma sasniegšanai sauc citā vārdā, nekā ierakstīts viņa dzimšanas reģistra ierakstā; ja nepilngadīgam bērnam pēc vecāku laulības šķiršanas vai pēc mātes vai tēva jaunas laulības noslēgšanas maina uzvārdu uz mātes vai tēva uzvārdu un uzvārda maiņai piekrīt abi vecāki; ja bērna dzimšana reģistrēta Latvijas (PSR) Laulības un ģimenes kodeksa 58.pantā noteiktajā kārtībā un tiek svītrots fiktīvais ieraksts par bērna tēvu. Uz ieinteresētās personas pieteikuma pamata bez atzinuma sastādīšanas dzimšanas reģistra ierakstu papildina: ja ārlaulībā dzimušam bērnam (arī pilngadīgam) tiek atzīta paternitāte; ja ārlaulībā dzimuša bērna vecāki stājušies savstarpējā laulībā (notikusi bērna leģitimācija).

Tādējādi ne likums, ne minētā instrukcija neparedzēja, ka dzimuma maiņu var reģistrēt uz personas pieteikuma vai dzimtsarakstu nodaļas atzinuma pamata. Instrukcijas 131.punkts noteic, ka uz administratīvā akta pamata dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja nepieciešams papildināt reģistra ierakstu ar jaunu, dzimumam atbilstošu, vārda un uzvārda formu sakarā ar dzimuma mainīšanos.

[6.6] No minētā tiesa secinājusi, ka atbildētājs pareizi uzskata, ka personas dzimuma maiņa reģistrējama uz administratīvā akta (ārsta vai Veselības ministrijas atzinuma) pamata. Tāds ir arī Veselības ministrijas viedoklis.

Lietā nav strīda, ka šāds administratīvais akts nav izdots. No pieteicējas teiktā izriet, ka ārsti ir atteikušies izdot šādu atzinumu, kamēr nav veikta trešā operācija. Ārstu atzinums apliecina, ka veiktās operācijas uzskatāmas par daļēju dzimummaiņas operācijas etapu. Veselības ministrija arī atteikusies izdot šādu administratīvo aktu.

Tiesai nav pamata neticēt atbildētāja pārstāves apgalvojumam, ka līdzīgā situācijā ((dzēsts) gadījumā), kad arī ticis mainīts dzimums, Veselības ministrija ir izdevusi administratīvo aktu, uz kura pamata reģistrēta dzimuma maiņa. Tādējādi tiesa noraida pieteicējas argumentu par vienlīdzības principa pārkāpumu. Ja pieteicējas rīcībā ir ziņas, ka citai personai līdzīgā situācijā ir tikusi izdota atļauja (administratīvais akts) reģistrēt dzimuma maiņu, tad pieteicējai ir jāgriežas Veselības ministrijā ar lūgumu par administratīvā akta izdošanu, bet šajā gadījumā nav pamata pārmest Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļai vienlīdzības principa pārkāpšanu.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja nav vērsusies Veselības ministrijā par administratīvā akta izdošanu, kā arī nav pārsūdzējusi ārstu rīcību par atteikumu izsniegt atzinumu. Tādējādi tiesa secinājusi, ka iestāde – Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa ir ievērojusi tai likumā noteiktos pienākumus. Tiesa piekritusi atbildētājam, ka Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa pati nevar konstatēt personas dzimumu un ka tā ierakstus par personas dzimumu veic uz citu iestāžu izdoto administratīvo aktu pamata.

[6.7] Pieteicējas iesniegtie dokumenti, tai skaitā izraksts no ambulatorās slimnieka kartes, neapliecina personas dzimumu, tāpēc uz tā pamata nevar veikt labojumus dzimšanas reģistrā. Pieteicēja pati nenoliedz, ka viņai dzimuma maiņa nav veikta līdz galam. Ne ārsts, ne Veselības ministrija nav izdevusi administratīvo aktu par personas dzimumu. Tādējādi pieteicējai nav subjektīvās tiesības prasīt, lai Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa izdarītu labojumu pieteicējas dzimšanas reģistrā.

Ņemot vērā minēto, nav pamata atzīt atbildētāja faktisko rīcību par prettiesisku un nav tiesiska pamata uzlikt pienākumu labot ierakstu pieteicējas dzimšanas reģistrā, jo lietā nav dokumenta (administratīvā akta), uz kura pamata tas darāms.

[6.8] Pieteicēja norādījusi, ka ir pārkāptas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un Satversmē viņai garantētās indivīda tiesības un brīvības, tai skaitā tiesības uz privāto dzīvi, tiesības brīvi pārvietoties, tiesības uz izglītību un darbu, tiesības piedalīties vēlēšanās un tamlīdzīgi. Tiesas sēdē tika norādīts uz pārkāpumiem, ar kādiem pieteicējai nācies saskarties, iegūstot autovadītāja apliecību, šķērsojot valsts robežu.

Tiesa pilnībā piekritusi pieteicējas viedoklim attiecībā par Satversmē un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos garantētajām tiesībām un brīvībām, tomēr tiesa nav saskatījusi, ka to pārkāpšanā būtu vainojams atbildētājs šajā lietā – Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa. Par katru cilvēktiesību pārkāpumu pieteicējai ir tiesības vērsties konkrētajā iestādē (Robežsardzē,

CSDD un tamlīdzīgi), kura pārkāpj garantētās tiesības, attiecīgi lūdzot rast risinājumu viņas situācijā. Tiesa norādījusi, ka, neapšaubāmi, pieteicējai bija jārēķinās un jāņem vērā, ka dzimuma maiņas izdarīšana ir ilgstošs process, kas nav veicams vienā dienā, tomēr Satversmes 91.pants garantē cilvēka tiesības īstenot bez jebkādas diskriminācijas, tai skaitā neatkarīgi no personas dzimuma, līdz ar to nedrīkstētu būt atšķirīga izturēšanās pret personu tikai tādēļ, ka tā maina dzimumu, kā arī tādēļ, ka dzimuma maiņa nav veikta līdz galam. Ja tomēr kāda iestāde pārkāpj pieteicējas cilvēktiesības, tad jāvēršas ir pret konkrēto iestādi. Tādēļ tiesa nekonstatēja, ka cilvēka tiesību pārkāpumus veikusi atbildētāja pusē pieaicinātā iestāde – Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa, no kuras pieteicēja prasa konkrētu rīcību, tāpēc arī nav pamata piedzīt morālo kaitējumu no atbildētāja.

No minētā tiesa secinājusi, ka neatbilst patiesībai pieteicējas norādītais, ka Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa prettiesiski kavē labojumu izdarīšanu dzimšanas reģistrā, tādējādi pārkāpjot pieteicējas cilvēktiesības, tāpēc pieteicējas pieteikums nav pamatots un ir noraidāms. Pieteicējas prasījums par morālā kaitējuma piedziņu noraidāms tāpēc, ka tiesa nav atzinusi atbildētāja – Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas faktisko rīcību par prettiesisku.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 6.februāra spriedumu (dzēsts) iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot atcelt spriedumu. Apelācijas sūdzībā izteikti šādi apsvērumi.

[7.1] Pieteicēja nenoliedz, ka dzimuma maiņas operācija viņai tiešām nav veikta līdz galam, bet šobrīd ir veiktas tikai divas no trim nepieciešamajām operācijas (dzēsts). Tomēr Latvijas Republikas likumdošana nenosaka reģistrēt kādu pārejas posmu un pieļaut tajā kādas atkāpes no vispārējās personu sadales divos pretējos dzimumos. Svarīgi ir noteikt brīdi, kad personas dzimuma maiņa reģistrējama. Labklājības ministrija savā skaidrojošā vārdnīcā par dzimumu līdztiesību norāda, ka dzimums ietver ne tikai sievietes un vīriešus raksturojošās bioloģiskās dzimumpazīmes, ko pamatā nosaka pēc dzimumorgānu atšķirībām, bet arī sociālās dzimumpazīmes, kas jau ir specifisku kultūras ietekmē veidojošos īpašību kopums, kas nosaka sieviešu un vīriešu sociālo uzvedību.

Vairākas tiesību normas nosaka atšķirīgu kārtību vai nosacījumus personām atkarībā no to dzimuma, piemēram, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 256.pantā noteiktā personas apskate, Darba likumā noteikti atvieglojumi sievietēm, obligātais militārais dienests tikai vīriešiem u.c. No minētā redzams, ka svarīgs ir dzimšanas reģistrā ieraksts par personas dzimumu, pretējā gadījumā valsts šādu uzskaiti varētu arī neveikt. Gan no valstiskā viedokļa, gan no privātpersonas interešu aizstāvības viedokļa ir būtiski noteikt personas piederību noteiktam dzimumam. Tāpat svarīgs jautājums, kā konkrēto personu uztver apkārtējie cilvēki – gan tuvinieki, gan nepazīstamie.

[7.2] Tiesa nav saskatījusi Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas vainu. Konkrētajā gadījumā līdzvainīgi ir visu iesaistīto institūciju

pārstāvji un pat sabiedrība, kura savas aizspriedumainās uztveres dēļ aizskar pieteicējas cilvēktiesības, saskatot viņā pretējā dzimuma pārstāvi, nekā noteikts pieteicējas personu apliecinošajos dokumentos, kuros izmaiņas netiek veiktas ne tāpēc, ka tas neatbilstu reālajai situācijai, un ne tāpēc, ka jau šobrīd pēc veiktajām operācijām personu būtu grūti identificēt kā vīrieti, bet gan tādēļ, ka nav atrasta ārstniecības iestāde, kura ar savu parakstu un zīmogu apliecinātu, ka persona no sievietes ir simtprocentīgi pārvērtusies par vīrieti. Šāda veida operācijās veiktās izmaiņas ir neatgriezeniskas, proti, nevar atgriezt simtprocentīgi vienam dzimumam piemītošās bioloģiskās dzimumpazīmes, tāpat kā nevar panākt izmainītā dzimuma simtprocentīgu atbilstību. Pati personas vēlme veikt dzimuma maiņu norāda uz nepilnīgu piederības sajūtu konkrētajam dzimumam. Situācija līdzinās gadījumam, kad bērns piedzimst mājās un viņa dzimšana netiek reģistrēta tikai tādēļ, ka nav iesniegts tieslietu ministra apstiprinātajā instrukcijā paredzētais dokuments.

[7.3] Tieslietu ministra apstiprinātā 1998.gada 2.septembra instrukcija „Par civilstāvokļu aktu reģistrāciju Latvijas Republikā" atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 73.panta pirmās daļas trešajam punktam uzskatāma par iekšējo normatīvo aktu. Tādējādi gan tiesa, gan iestāde atstājušas bez ievērības APL 11.pantā noteikto likuma atrunas principu. Likuma „Par civilstāvokļa aktiem" 33.panta otrā daļa paredzēja trīs alternatīvus dokumentus, uz kuriem pamatojoties izdarāmi ieraksti dzimšanas reģistrā par bērna dzimuma maiņu, līdz ar to ne iestāde, ne tiesa nav tiesīga atzīt tikai vienu no tiem par pareizo.

[7.4] Pamatojoties uz APL 178.pantu, konkrētajā gadījumā būtu nepieciešams nozīmēt papildus ekspertīzi, kurai būtu uzdodams viens jautājums: ja pieteicējas dzimumu vajadzētu noteikt pirmo reizi, kāds tas būtu.

[8] 2007.gada 6.februāra tiesas sēdē Administratīvā apgabaltiesa pieņēma lēmumu lietā atbildētāja pusē pieaicināt Veselības ministriju un pieteikuma daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu – Tieslietu ministriju, uzaicinot minētās iestādes sniegt rakstveida paskaidrojumus lietā.

[8.1] Tieslietu ministrija rakstveida paskaidrojumā apgabaltiesai (*lietas 81.lapa*) norādījusi, ka pieteikuma apmierināšanai nav pamata. Nav strīda par to, ka pieteicējai dzimums vēl nav mainīts, jo nepieciešama vēl vismaz viena operācija. Pieteicēja nepamatoti vēlas, lai viņas dzimšanas reģistrā ziņas par dzimuma maiņu tiktu ierakstītas bez kompetentas iestādes izdota konstatējošā administratīvā akta par dzimuma maiņu iesniegšanas. Tā kā lietā nav konstatējama Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas prettiesiska rīcība, saskaņā ar APL 94.panta pirmās daļas 3.punktu Latvijas Republikai nav atlīdzināšanas pienākuma. Ja arī ir bijuši pieteicējas minētie tiesību pārkāpumi, piemēram, ierobežota pārvietošanās brīvība, prettiesiski liegtas tiesības uz izglītību, darbu u.t.t., ar prasījumu par nodarīto kaitējumu pieteicējai jāvēršas iestādē, kas šo kaitējumu nodarījusi. Tiesības uz zaudējumu atlīdzinājumu rodas tikai tad, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša

cēloņsakarība. Ja pieteicējai, kā viņa to norāda, pazemojumu radīja lēmuma pieņemšanai nepieciešamās informācijas iegūšana, kā arī nepieciešamība vērsties tiesā, šie apstākļi nerada tiesības uz atlīdzinājumu, jo saskaņā ar APL 59.pantu iestādei ir pienākums iegūt lēmuma pieņemšanai nepieciešamo informāciju, arī vēršanās tiesā ir personas tiesības, nevis pienākums. Turklāt pieteicēja nelūdza lietu izskatīt slēgtā tiesas sēdē. Apelācijas sūdzībā pieteicēja pretēji APL 292.panta pirmās daļas 6.punktam nav norādījusi, kā izpaužas pirmās instances tiesas sprieduma nepareizība daļā par atlīdzinājumu, proti, nav izteikusi nevienu argumentu, kāpēc spriedums šajā daļā atzīstams par nepareizu.

[8.2] Veselības ministrija rakstveida paskaidrojumā apgabaltiesai (*lietas 85.lapa*) norādījusi, ka Veselības ministrijas 2004.gada 31.augustā sniegtais viedoklis par J.I. dzimuma maiņu un 2004.gada 15.oktobrī sniegtais viedoklis par pieteicējas dzimuma maiņu bija dažāds, jo gadījumi ir atšķirīgi. Tika vērtēta klāt pievienotā medicīniskā dokumentācija. Turklāt Veselības ministrija izteica tikai savu viedokli, kas nav saistošs nedz personai, nedz dzimtsarakstu nodaļai. Šobrīd neviens normatīvais akts nepiešķir Veselības ministrijai tiesības (vai neuzliek par pienākumu) konstatēt personas dzimumu, tas ir, izdot administratīvo aktu. Arī ārsta atzinums par personas dzimuma maiņu saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41.panta trešo daļu nav atzīstams par administratīvo aktu, jo šobrīd nevienā likumā nav iekļauts deleģējums ārstam izdot šāda veida administratīvo aktu. Veselības ministrija arī nevar sniegt viedokli par to, kura iestāde vai amatpersona atbilstoši tieslietu ministra apstiprinātajai 1998.gada 2.septembra instrukcijas „Par civilstāvokļa aktu reģistrāciju Latvijas Republikā" 131.punktam ir uzskatāma par kompetentu izdot šādu administratīvo aktu.

[8] Tiesas sēdē pieteicēja apelācijas sūdzību un pieteikumu uzturēja uz norādītajiem motīviem. Paskaidroja, ka arī bez iztrūkstošās vēl neveiktās pēdējās dzimummaiņas operācijas viņa jūtas kā pilnvērtīgs vīrietis, kā vīrieti viņu uztver arī sabiedrība.

Atbildētāja pusē pieaicināto iestāžu pārstāves apelācijas sūdzību un pieteikumu neatzina uz rakstveida paskaidrojumos norādīto motīvu pamata.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka (dzēsts) apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un pieteikums ir apmierināms daļā.

[10] Apgabaltiesa lietā konstatē šādus apstākļus.

[10.1] 2004.gada 10.septembrī ārsts (dzēsts) ar savu parakstu apliecinājis izrakstu no slimnieka medicīniskās kartes, veidlapa Nr.027/u (*lietas 10.lapa*). Minētajā izrakstā citastarp norādīts, ka (dzēsts) 2004.gada 23.augustā iestājusies un 24.augustā izrakstījusies no stacionāra (dzēsts), kur (dzēsts) veikta (dzēsts)

operācija. Izrakstā norādīts, ka pacients uzskata sevi par pretējo dzimumu, valkā vīriešu apģērbu, lieto speciālus hormonus, runā rupjā balsī, ka pacientam nepieciešama ambulatora ķirurga uzraudzība, nepieciešamas vēl ginekologa un psihiatra konsultācijas.

[10.2] 2004.gada 13.septembrī (dzēsts) vērsās Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļā ar iesniegumu (*lietas 19.lapa*) par dzimuma maiņu, lai, pamatojoties uz [10.1] iesniegto dokumentu, izdarītu papildinājumu viņas dzimšanas reģistrā attiecībā uz dzimumu.

Sakarā ar minēto iesniegumu Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa 2004.gada 13.septembrī vērsās ar iesniegumu Nr.1.7/925 Veselības ministrijā, lūdzot sniegt atzinumu par iespēju veikt izmaiņas (dzēsts) dzimšanas reģistrā (*lietas 20.lapa*). Par minēto iesniegumu (dzēsts) tajā pat dienā informēta ar vēstuli Nr.1.6/925 (*lietas 21.lapa*).

2004.gada 15.oktobrī Veselības ministrijas valsts sekretārs ar vēstuli Nr.V-01-20fiz/1399 (*lietas 22.lapa*) Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļu informējis, lai noteiktu, vai (dzēsts) ir mainījusi dzimumu, nepieciešams ārsta atzinums, kas to apstiprina. Par minēto vēstuli Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa (dzēsts) informējusi ar 2004.gada 18.oktobra vēstuli Nr.1.6/L-925 (*lietas 23.lapa*).

[10.3] 2004.gada 29.novembrī (dzēsts) virsmāsa (dzēsts) ar savu parakstu apliecinājusi izrakstu no slimnieka medicīniskās kartes, veidlapa Nr.027/u (*lietas 10.lapa*). Minētajā izrakstā citastarp norādīts, ka (dzēsts) 2004.gada 25.novembri iestājusies un 28.novembrī izrakstījusies no stacionāra, kur (dzēsts) veikta (dzēsts) operācija, (dzēsts), operējis (dzēsts). Izrakstā arī norādīts, ka pacientam jāturpina ambulatora novērošana pie ginekologa.

[10.4] 2004.gada 3.decembrī (dzēsts) Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļā iesniedza [10.3] norādīto izrakstu no medicīniskās kartes.

Tajā pat dienā Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa vērsās Veselības ministrijā ar vēstuli Nr.1.7/1742, papildus nosūtot [10.3] minēto izrakstu un atkārtoti lūdzot sniegt atzinumu par iespēju veikt izmaiņas (dzēsts) dzimšanas reģistrā (*lietas 24.lapa*).

Ar Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas 2005.gada 12.janvāra vēstuli Nr.1.6/925 (*lietas 8.lapa*) (dzēsts) paziņots, ka [10.3] minētais iesniegums nosūtīts izvērtēšanai Veselības ministrijai.

2005.gada 19.janvārī Veselības ministrijas valsts sekretārs Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļai sniedza atbildi Nr.v-01-18.01.14/75 (*lietas 25.lapa*). Tajā norādīts, lai veiktu izmaiņas dzimšanas reģistrā sakarā ar personas dzimuma maiņu, personai jāiesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izziņa, kurā būtu uzrādīta personas dzimuma maiņa un dzimums. Ārstniecības iestādes vai ārsta izziņas, kas apliecina dzimšanas faktu, formu un aizpildīšanas kārtību nosaka Labklājības ministrijas 1997.gada 4.decembra rīkojums Nr.393 „Par medicīniskās uzskaites un dokumentācijas lietvedību". Likuma „Par civilstāvokļa aktiem" 33.pants noteic, ka dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja izmainīts bērna dzimums. Tajā pat laikā likumā nav noteikts, kādi dokumenti

jāiesniedz, lai veiktu attiecīgu papildinājumu dzimšanas reģistrā. Likums „Par civilstāvokļa aktiem" konkrēti nenosaka, kā jārīkojas, ja persona maina dzimumu, savukārt APL 17.panta otrā daļa noteic, ja iestāde konstatē tiesību sistēmā nepilnību, tā var šo nepilnību novērst, lietojot analoģijas metodi, tas ir, sistēmiski analizējot līdzīgu gadījumu tiesisko regulējumu un šīs analīzes rezultātā konstatētos tiesību principus piemērojot konkrētajā gadījumā. Ņemot vērā, ka, reģistrējot tikko piedzimušu bērnu, ir nepieciešams norādīt dzimumu, kuru konstatē ārstniecības iestādē strādājoša persona, veicot attiecīgu ierakstu medicīnas apliecībā par dzimšanu, Veselības ministrija uzskata, lai veiktu izmaiņas (papildinājumu) dzimšanas reģistrā personas dzimuma maiņas gadījumā, persona iesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izsniegtu izziņu, kurā ir norādīts personas dzimums (dzimuma maiņa).

Ar Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas 2005.gada 20.janvāra vēstuli Nr.1.6/119 (*lietas 9.lapa*) (dzēsts) informēta par Veselības ministrijas atbildi, kā arī par to, ka Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa 2005.gada 20.janvārī ar vēstuli Nr.1.7/120 (*lietas 27.lapa*) pieprasījusi (dzēsts) izsniegt Veselības ministrijas atbildes vēstulē norādīto izziņu.

[10.5] 2005.gada 23.februārī (dzēsts) trīs ārsti snieguši Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļai atbildi (*lietas 28.lapa*). Tajā norādīts, ka operācijas sieviešu primāro un sekundāro dzimumpazīmju likvidēšanai (dzēsts) veiktas, pamatojoties uz psihiatru un psihoterapeitu slēdzienu. (dzēsts) 2004.gada 23.augustā veikta (dzēsts) operācija un 2004.gada 25.novembrī veikta (dzēsts), ko uzskata par daļēju dzimummaiņas operācijas etapu.

[10.6] 2005.gada 28.februārī Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa (dzēsts) sniedza atbildi Nr.1.6/L-925 (*lietas 29.lapa*). Tajā (dzēsts) informēta par (dzēsts) [10.5] minēto atbildi. (dzēsts) paskaidrots, tā kā saskaņā ar minēto atbildi ārstniecības iestāde nav apstiprinājusi, ka (dzēsts) dzimums izmainīts no „sieviete" uz „vīrietis", dzimšanas reģistrā nevar veikt Likuma par civilstāvokļa aktiem 3.pantā paredzētās izmaiņas sakarā ar dzimuma maiņu. Lai veiktu izmaiņas (dzēsts) dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu, viņai lūgts iesniegt ārstniecības iestādes vai ārsta izsniegtu izziņu, kurā būtu norādīts (dzēsts) dzimums.

[10.7] 2005.gada 4.martā (dzēsts) iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas faktisko rīcību un pienākuma uzlikšanu Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļai izdarīt labojumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā.

[11] Apgabaltiesas pievienojas pieteicējas, pirmās instances tiesas un kompetentās iestādes atziņai, ka personas dzimums un tā maiņa ir viena no privātās dzīves sastāvdaļām, tāpēc ikvienai personai ir tiesības mainīt savu dzimumu. Persona realizē šīs tiesības kā privāto tiesību subjekts.

Tomēr apgabaltiesa norāda, ka personai, mainot dzimumu, ir tiesības publisko tiesību jomā prasīt kompetentai iestādei, lai tiktu papildināts dzimšanas reģistrs, proti, tajā tiktu izdarīts ieraksts par personas mainīto dzimumu. No tā

savukārt izriet personas tiesības uz vārdu un uzvārdu, kas ir atbilstošs personas dzimumam.

[12] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēja vērsās kompetentajā iestādē – Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļā ar lūgumu veikt izmaiņas viņas dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu.

Nav strīda par to, ka pieteicēja ir uzsākusi darbības, lai mainītu dzimumu, proti, pēc viņas iniciatīvas veiktas divas medicīniskas operācijas, kas vērstas uz dzimuma maiņu. Nav strīda arī par to, ka saskaņā ar [10.5] minēto ārstu atzinumu pieteicējai veikta tikai daļēja dzimummaiņas operācija (dzēsts), proti, pilnīgai medicīniskai dzimummaiņai nepieciešama vēl vismaz viena operācija. Tajā pat laikā nav strīda par to, ka visas operācijas pilnīgai dzimuma maiņai nav iespējams veikt vienlaicīgi, turklāt, kā to pamatoti norādīja pieteicēja, kādu iemeslu dēļ, piemēram, veselības stāvokļa dēļ, visas operācijas pilnīgai dzimuma maiņai personai var arī nebūt iespējams veikt. Tas ir, persona var justies kā vīrietis arī bez pilnīgas dzimuma maiņas medicīniskas manipulācijas pabeigšanas, kas ne vienmēr arī ir iespējama. Šajā lietā (dzēsts) apgalvo, ka arī bez pēdējās operācijas jūtas kā vīrietis, kā vīrieti viņu pēc ārējā izskata uztver arī sabiedrība, tāpēc vēlas, lai arī personu apliecinošajos dokumentos viņas dzimums un vārds un uzvārds tiek norādīts kā vīrietim.

[13] Apgabaltiesa konstatē, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums nenosaka noteiktu un nepārprotamu kārtību, kādā veicami papildinājumi personas dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu.

[13.1] Civilstāvokļa aktu ierakstu izdarīšanas kārtību, to labošanu un papildināšanu laikā, kad pieteicēja vērsās iestādē, regulēja likums „Par civilstāvokļa aktiem", kura 33.pants citastarp paredzēja, ka dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja izmainīts bērna dzimums. Dzimšanas reģistrā papildinājumu izdara uz attiecīga pieteikuma vai tiesas sprieduma, vai administratīvā akta pamata. Analoģisku kārtību paredz šobrīd spēkā esošā Civilstāvokļa aktu likuma 32.pants.

[13.2] Tieslietu ministra apstiprinātā 1998.gada 2.septembra instrukcija „Par civilstāvokļu aktu reģistrāciju Latvijas Republikā", kas izdota, pamatojoties uz likuma „Par civilstāvokļa aktiem" 4.pantu, regulēja civilstāvokļa aktu ierakstu izdarīšanu, paredzot, ka izmaiņas personas civilstāvokļa aktu reģistra ierakstā, to papildinot vai labojot, veic uz dzimtsarakstu nodaļas atzinuma, ieinteresētās personas pieteikuma, tiesas sprieduma vai administratīvā akta pamata. Instrukcijas 130.punktā noteikts, ka uz dzimtsarakstu nodaļas atzinuma pamata dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja bērns reģistrēts kā atradenis, bet vēlāk kļuvuši zināmi tā vecāki; ja bērna dzimšana reģistrēta pēc 1993.gada 28.oktobra un pēc tam, bērnu kristot, tam dots otrs (cits) vārds, nekā minēts dzimšanas reģistra ierakstā, tad minēto konfesionālo vārdu var ierakstīt dzimtsarakstu nodaļā sastādītajā dzimšanas reģistra ierakstā kā bērna otru vārdu; ja bērnu līdz 9 gadu vecuma sasniegšanai

sauc citā vārdā, nekā ierakstīts viņa dzimšanas reģistra ierakstā; ja nepilngadīgam bērnam pēc vecāku laulības šķiršanas vai pēc mātes vai tēva jaunas laulības noslēgšanas maina uzvārdu uz mātes vai tēva uzvārdu un uzvārda maiņai piekrīt abi vecāki; ja bērna dzimšana reģistrēta Latvijas (PSR) Laulības un ģimenes kodeksa 58.pantā noteiktajā kārtībā un tiek svītrots fiktīvais ieraksts par bērna tēvu. Uz ieinteresētās personas pieteikuma pamata bez atzinuma sastādīšanas dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja ārlaulībā dzimušam bērnam (arī pilngadīgam) tiek atzīta paternitāte; ja ārlaulībā dzimuša bērna vecāki stājušies savstarpējās laulībā (notikusi bērna leģitimācija).

Savukārt minētās instrukcijas 131.punkts noteica, ka uz administratīvā akta pamata dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja nepieciešams papildināt reģistra ierakstu ar jaunu, dzimumam atbilstošu, vārda un uzvārda formu sakarā ar dzimuma mainīšanos.

Apgabaltiesa konstatē, ka [10.6] atteikums pēc būtības pamatots ar apstākli, ka pieteicējas dzimšanas reģistra ieraksta papildināšanai sakarā ar viņas dzimuma maiņu nepieciešams administratīvais akts, kas konstatē personas dzimumu.

[14] Līdz ar to pārbaudāms, vai tiesiskais regulējums paredz, kas ir tiesīgs izdot administratīvo aktu, uz kura pamata veicami papildinājumi dzimšanas reģistrā personas dzimuma maiņas gadījumā.

[14.1] No lietas faktiskajiem apstākļiem redzams, ka Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa vērsusies Veselības ministrijā atzinuma saņemšanai, vai konkrētajā gadījumā ir pamats izdarīt papildinājumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā, bet saņēmusi Veselības ministrijas atbildi, ka personai jāiesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izziņa, kurā būtu uzrādīta personas dzimuma maiņa un dzimums. Veselības ministrijas ieskatā tā kā likumā nav noteikts, kādi dokumenti jāiesniedz, lai veiktu attiecīgu papildinājumu dzimšanas reģistrā, jārīkojas saskaņā ar APL 17.panta otro daļu, kas noteic, ja iestāde konstatē tiesību sistēmā nepilnību, tā var šo nepilnību novērst, lietojot analoģijas metodi. Ņemot vērā, ka, reģistrējot tikko piedzimušu bērnu, ir nepieciešams norādīt dzimumu, kuru konstatē ārstniecības iestādē strādājoša persona, veicot attiecīgu ierakstu medicīnas apliecībā par dzimšanu, Veselības ministrija uzskata, lai veiktu izmaiņas (papildinājumu) dzimšanas reģistrā personas dzimuma maiņas gadījumā, personai jāiesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izsniegtu izziņa, kurā ir norādīts personas dzimums (dzimuma maiņa).

[14.2] Tādējādi Veselības ministrija uzskata, ka tās kompetencē nav izdot administratīvo aktu, kas noteic (konstatē) personas dzimumu. Apgabaltiesa šādu secinājumu atzīst par pamatotu, jo, kā to pamatoti norādījusi Veselības ministrija rakstveida paskaidrojumā tiesai, neviena tiesību norma nepiešķir Veselības ministrijai tiesības konstatēt personas dzimumu, tas ir, izdot konkrēta satura administratīvo aktu.

[14.3] Izpildot Veselības ministrijas norādījumu, Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa vērsās ārstniecības iestādē, no kuras saņēma atbildi [10.5],

ka pieteicējai veikts daļējs dzimummaiņas operācijas etaps. Tādējādi ārstniecības iestādes atbildē nav norādes, ka pieteicējas dzimums ir vīrietis, kas Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas ieskatā ir pamats atteikumam papildināt pieteicējas dzimšanas reģistra ziņas par dzimumu.

[14.4] Attiecībā uz ārstniecības iestādes atzinumu minētajā jautājumā apgabaltiesas ieskatā Veselības ministrijas nostāja nav konsekventa. Proti, Veselības ministrijas 2005.gada 19.janvāra vēstulē Nr.v-01-18.01.14/75 norādīts, ka personai jāiesniedz ārstniecības iestādes vai ārsta izziņa, kurā būtu uzrādīta personas dzimuma maiņa un dzimums.

Savukārt rakstveida paskaidrojumos tiesai Veselības ministrija norāda, ka arī ārsta atzinums par personas dzimuma maiņu saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 41.panta trešo daļu nav atzīstams par administratīvo aktu, jo šobrīd nevienā likumā nav iekļauts deleģējums ārstam izdot šāda veida administratīvo aktu, turklāt Veselības ministrija arī nevar sniegt viedokli par to, kura iestāde vai amatpersona atbilstoši tieslietu ministra apstiprinātās 1998.gada 2.septembra instrukcijas „Par civilstāvokļa aktu reģistrāciju Latvijas Republikā" 131.punktam ir uzskatāma par kompetentu izdot šādu administratīvo aktu.

[14.5] Apgabaltiesa piekrīt Veselības ministrijas rakstveida paskaidrojumos tiesai [14.4] norādītajam viedoklim. Proti, neviena spēkā esošā tiesību norma ne atteikuma pieņemšanas brīdī, ne šobrīd nav noteikusi kompetento iestādi, kura būtu tiesīga izdot konstatējošo administratīvo aktu par personas dzimumu dzimuma maiņas gadījumā. Tas nozīmē, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums vispār nenoteic kritērijus, pēc kādiem šāds konstatējošais akts izdodams. Savukārt, ja nav šāda administratīvā akta izdevēja, nav pamata prasīt personai šādu administratīvo aktu iesniegt, ja tā vēlas papildināt dzimšanas reģistru sakarā ar dzimuma maiņu.

[15] Ņemot vērā [14] secināto, atzīstams, ka papildinājumi personas dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu veicami, pamatojoties uz dzimtsarakstu nodaļas atzinumu sakarā ar personas iesniegumu.

Savukārt, lai dzimtsarakstu nodaļa šādu atzinumu varētu pieņemt, apgabaltiesas ieskatā tai ir tiesības un saskaņā ar APL 59.pantu arī pienākums iegūt lēmuma pieņemšanai nepieciešamo informāciju, konkrētajā gadījumā – pieprasot Veselības ministrijas un ārstniecības iestādes viedokli (atzinumu). Tomēr pretēji Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas viedoklim apgabaltiesa uzskata, ka minētie atzinumi konkrēta lēmuma pieņemšanai nav obligāti saistoši, proti, tie nevar būt par pamatu atteikumam izdarīt papildinājumus personas dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu. Iestādei apgabaltiesas ieskatā katrā šādā gadījumā rūpīgi jāizvērtē lietas faktiskie apstākļi, iesniegtie dokumenti un iestāžu atzinumi.

[16] Konkrētajā gadījumā apgabaltiesas ieskatā Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa nepamatoti atteica izdarīt papildinājumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu šādu iemeslu dēļ.

Pirmkārt, saskaņā ar APL 15.panta divpadsmito daļu iestāde nedrīkst atteikties izlemt jautājumu, pamatojoties uz to, ka šis jautājums nav noregulēts ar likumu vai citu ārējo normatīvo aktu, kā arī nedrīkst atteikties piemērot tiesību normu, pamatojoties uz to, ka šī tiesību norma neparedz piemērošanas mehānismu, ka tas nav pilnīgs vai nav izdoti citi normatīvie akti, kas tuvāk regulētu attiecīgās tiesību normas piemērošanu.

Otrkārt, lietā nepastāv strīds, tātad nav šaubu par to, ka pieteicējas iesniegtajos [10.1] un [10.3] dokumentos sniegtas patiesas ziņas.

Treškārt, lietā nepastāv strīds par to, ka pieteicējai nav veiktas visas nepieciešamās operācijas pilnīgai dzimuma maiņai. Tomēr šajā sakarā apgabaltiesa piekrīt pieteicējas apelācijas sūdzībā izteiktajam viedoklim, ka dzimums ietver ne tikai sievietes un vīriešus raksturojošās bioloģiskās dzimumpazīmes, ko pamatā nosaka pēc dzimumorgānu atšķirībām, bet arī sociālās dzimumpazīmes, kas jau ir specifisku kultūras ietekmē veidojošos īpašību kopums, kas nosaka sieviešu un vīriešu sociālo uzvedību. Konkrētajā gadījumā no lietas faktiskajiem apstākļiem neapšaubāmi izriet tas, ka pieteicēja ir ne tikai izdarījusi subjektīvo izvēli mainīt sev piemītošās sievieti raksturojošās bioloģiskās dzimumpazīmes, bet arī vēlas, lai tiktu atzīta viņas vīrieti raksturojoša sociālā uzvedība. Tas ir, nerodas šaubas par to, ka pieteicēja pilnībā (abos aspektos) vēlas mainīt dzimumu, kā arī veic attiecīgas darbības, lai to realizētu. Apgabaltiesas ieskatā tas, ka pilnīgai dzimuma maiņai nepieciešamās operācijas nav iespējams veikt īsā laika posmā, turklāt atsevišķos gadījumos pilnībā vispār nav iespējams veikt, nevar ierobežot personas tiesības piederēt tai sociālajai grupai, kurai tā jūtas piederīga, ja persona veic no savas gribas atkarīgās, turklāt – neatgriezeniskas darbības šā mērķa sasniegšanai. Apgabaltiesa konkrētajā gadījumā atbilstoši APL 12.pantam nesaskata, ka konkrētais atteikums ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu citu personu tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību. Tas ir, apgabaltiesa uzskata, ka ar konkrēto atteikumu ir nepamatoti ierobežotas (dzēsts) tiesības reģistrēt dzimuma maiņu jeb noteikt savu identitāti, savukārt apgabaltiesa nesaskata, ka ar minēto atteikumu vispār tiek aizskartas jebkādas citas personas, valsts vai sabiedrības intereses.

Ceturtkārt, apgabaltiesas ieskatā kompetentā iestāde konkrētajā gadījumā atstājusi bez ievērības iespēju piemērot vienlīdzības principu. Pieteicēja pamatoti atsaukusies uz līdzīgu gadījumu, kad citai personai salīdzināmos apstākļos veiktas izmaiņas dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu. Proti, apgabaltiesa konstatē, ka 2004.gada 16.augustā pilngadīga persona (dzēsts) vērsās Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļā ar lūgumu veikt papildinājumus dzimšanas reģistrā un izsniegt dzimšanas apliecību vīriešu kārtas pārstāvim. Iesniegti divi izraksti no slimnieka medicīniskās kartes (veidlapa Nr.027/u), kas apliecina, ka (dzēsts) veiktas divas operācijas: (dzēsts) un (dzēsts). Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa vērsās Veselības ministrijā ar lūgumu sniegt atzinumu par iespējamām izmaiņām minētās personas dzimšanas reģistrā. Veselības ministrija 2004.gada 31.augusta atbildes vēstulē Nr.V-01-18.01/1152

norādījusi, tā kā neviens spēkā esošais normatīvais akts neaizliedz personai, ja viņa to vēlas, veikt dzimuma maiņu, tad ir uzskatāms, ka (dzēsts) ir pienācīgā kārtā izmantojusi savas tiesības, līdz ar to ir veicamas izmaiņas viņas dzimšanas reģistrā. 2004.gada 8.septembrī Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa, pamatojoties uz iesniegtajiem diviem izrakstiem no slimnieka medicīniskās kartes un Veselības ministrijas vēstuli Nr.V-01-18.01/1152 par izmaiņu veikšanu (dzēsts) dzimšanas reģistrā pēc dzimuma maiņas, dzimšanas reģistra 4.ailē „bērna dzimums" ierakstu mainīja uz „vīrietis". Mainīts arī personas vārds un uzvārds.

Piektkārt, apgabaltiesas ieskatā kompetentā iestāde konkrētajā gadījumā nepamatoti atkāpusies arī no savas pieņemtās prakses. Proti, Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamenta 2002.gada 27.februāra vēstulē Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļas pārzinei Nr.16.1-6/22 (*lietas 30.lapa*) sniegts skaidrojums par to, kāds dokuments iesniedzams dzimtsarakstu nodaļā dzimuma maiņas gadījumos. Norādīts, ka saskaņā ar Labklājības ministrijas 1997.gada 4.decembra rīkojumu Nr.393 „Par medicīniskās un uzskaites dokumentācijas lietvedību" par šādu dokumentu atzīstama medicīniskā veidlapa „Izraksts no ambulatorā, stacionārā slimnieka medicīniskās kartes" (veidlapa Nr.027/u). Tādējādi jau no 2002.gada izraksts no ambulatorā, stacionārā slimnieka medicīniskās kartes" (veidlapa Nr.027/u) pats par sevi tiek atzīts par vienu no dokumentiem, uz kura pamata papildināms ieraksts personas dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu.

[17] Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa uzskata, ka Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļai uzliekams pienākums saskaņā ar Civilstāvokļa aktu likuma 32.pantu papildināt (dzēsts) dzimšanas reģistrā ziņas sakarā ar (dzēsts) dzimuma maiņu.

[18] Pieteikumā izteikts prasījums atlīdzināt pieteicējai nodarīto morālo kaitējumu Ls 7000 apmērā. Kā pamatojums morālā kaitējuma esamībai norādīts tas, ka Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcība, nosūtot pieteicējas iesniegumus izvērtēšanai Veselības ministrijai un pieprasot (dzēsts) ārstniecības iestādes vai ārsta izziņa, kurā būtu uzrādīta personas dzimuma maiņa un dzimums, pieteicēju pazemo. Pirms operācijas veikšanas pieteicēja ir konsultējusies ar dažādiem speciālistiem un pieteicējai ir nepieciešama ambulatorā novērošana. Turklāt šāda veida operācijas ir dziļi personiska lieta un nav noslēpums, ka lielākajai sabiedrības daļai ir zināmi aizspriedumi pret tām, tamdēļ pieteicēja nevēlas sniegt informāciju plašākai sabiedrībai. Pieteicējai ir tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, taču piespiedu vēršanās tiesā rada viņai psiholoģisku diskomfortu.

Apgabaltiesa uzskata, ka pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir noraidāms šādu iemeslu dēļ.

[18.1] Izlemjot jautājumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, lai noteiktu tiesības uz atlīdzinājumu, jākonstatē tieša cēloņsakarība starp iestādes

prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto kaitējumu, tas ir, jākonstatē objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām kaitējumu radošām sekām. Proti, jākonstatē, ka minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas. Savukārt morālā kaitējuma atlīdzināšanas gadījumā, morālais kaitējums nosakāms atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta sprieduma lietā Nr.SKA-8/2006 17.3.punktu*).

[18.2] Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas [6.8] konstatētajam. Proti, pieteicēja norādījusi, ka ir pārkāptas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un Satversmē viņai garantētās indivīda tiesības un brīvības, tai skaitā tiesības uz privāto dzīvi, tiesības brīvi pārvietoties, tiesības uz izglītību un darbu, tiesības piedalīties vēlēšanās un tamlīdzīgi. Tiesas sēdēs pieteicēja arī norādīja uz pārkāpumiem, ar kādiem pieteicējai nācies saskarties, iegūstot autovadītāja apliecību, šķērsojot valsts robežu, veicot maksājumus izglītības iestādē.

Apgabaltiesas ieskatā pirmās instances tiesa pareizi atzinusi, ka nav konstatējams tiešs cēloniskais sakars starp konkrēto pieteikuma priekšmetu (Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcību) un (dzēsts) norādītajiem apstākļiem. Ja attiecībā pret pieteicēju ir notikuši cilvēktiesību pārkāpumi, viņai ir tiesības vērsties ar pieteikumu pret konkrētajām iestādēm, kas tos pieļāvušas. Tas ir, pieteicējas minētie gadījumi, ja tie tiktu pierādīti, attiecas uz personas diskrimināciju pēc tās dzimuma, taču konkrētajā pieteikuma priekšmetā apgabaltiesa nesaskata, ka, atsakot veikt papildinājumus pieteicējas dzimšanas reģistrā, (dzēsts) būtu diskriminēta pēc dzimuma.

Apgabaltiesa nekonstatē, ka Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcības rezultātā pieteicēja nevar izbraukt no valsts, jo izbraukt no valsts un atgriezties tajā pieteicēja var, pamatojoties uz personu apliecinošajiem dokumentiem, neraugoties uz to, kāds tajos norādīts personas dzimums.

Attiecībā uz pieteicējas argumentiem par Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas rīcību, vēršoties Veselības ministrijā un ārstniecības iestādē atzinuma saņemšanai, apgabaltiesa jau iepriekš atzina, ka šāda rīcība bija tiesiska saskaņā ar APL 59.pantu un tā nav uzskatāma par informācijas sniegšanu plašākai sabiedrībai. Savukārt vēršanās tiesā apgabaltiesas ieskatā nav uzskatāma par tiesību aizskārumu uz privātās dzīves neaizskaramību. Nenoliedzot, ka vēršanās tiesā personai var radīt psiholoģisku diskomfortu, apgabaltiesa tomēr uzskata, ka pēc būtības labvēlīga sprieduma gadījumā persona ar vēršanos tiesā sasniedz savu mērķi, ar kuru sākotnēji ir vērsusies iestādē. Konkrētajā gadījumā, uzliekot pienākumu iestādei papildināt (dzēsts) dzimšanas reģistrā ziņas par dzimumu, pieteicēja ir panākusi to mērķi, ar kuru vērsās gan iestādē, gan tiesā.

[19] APL 126.panta pirmajā daļā noteikts, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Pieteicēja par pieteikuma iesniegšanu tiesā samaksājusi valsts nodevu desmit latu apmērā un par apelācijas sūdzības iesniegšanu – piecu latu apmērā. Atbildētājs tiesā atbilstoši APL 34.panta pirmajai daļai ir Latvijas Republika, tā kā Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa konkrētajā gadījumā ir rīkojusies valsts uzdotās funkcijas realizēšanas ietvaros. Tādējādi atbildētājam ir pienākums pieteicējai atlīdzināt viņas samaksāto valsts nodevu Ls 15 apmērā.

[20] Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, tāpēc pieteikuma daļā taisījusi nepareizu spriedumu. Savukārt spriedums daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir tiesisks un pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Atzīt par pamatotu un apmierināt (dzēsts) pieteikumu daļā.

Uzlikt pienākumu Rīgas domes Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdarīt papildinājumus (dzēsts) dzimšanas reģistrā sakarā ar dzimuma maiņu.

Noraidīt pieteikumu daļā par morālā kaitējuma Ls 7000 apmērā atlīdzinājumu.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt (dzēsts) viņas samaksāto valsts nodevu Ls 15 apmērā.

Spriedumu trīsdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	(paraksts)	L.Vīnkalna
Tiesneses	(paraksts)	V.Kakste
	(paraksts)	Z.Kupce

IZRAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese L.Vīnkalna